

པོ་དབྱི་ཚེ་གམ་མཛོད་དེ་ཆེན་པོ།

藏漢大辭典

བོད་སྐད་ཆེན་མོ་འཛུགས་པའི་ 藏漢大辭典

ཉེ་ཆོས་

上

༡——ན

འཛུགས་པའི་སྐད་ཆེན་མོ་འཛུགས་པའི་

བོད་སྐད་ཆེན་མོ་འཛུགས་པའི་

张 怡 荪 主 编

མི་རིགས་དཔེ་སྟངས་ཁང་།

འགྲོ་བརྗོད།

《བོད་ཀྱི་ཆོག་མཛད་ཆེན་མོ་》འདི་ནི་སྐད་ཡིག་གཉིས་ཀ་གཞིར་བཞག རིག་པའི་གནས་
ནམས་འདུས་པའི་སྒྲ་འཛམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་བོད་ཀྱི་རི་རྩལ་གཉིས་ལྡན་གྱི་ཆོག་མཛད་
ཅིག་དང་། རིག་གནས་ཀྱི་ཡོན་ཚད་འབྲིང་རིམ་ཡན་ཆད་ཀྱི་སྒྲིག་པ་བོ་ནམས་ཀྱིས་བོད་ཡིག་གི་
དཔེ་ཆ་ཉུ་པར་བཀོལ་བའི་བའི་སྐད་དུ་བསྒྲིགས་པ་ཞིག་ཡིན། འདིར་བསྐུས་པའི་ཐ་སྙད་ཡངས་
ཆོགས་བསྐྱམས་ན་ལུ་ཁྲི་ལྷམ་སྟངས་ལྟག་ཅམ་ཡོད།

སྐད་ཡིག་གཉིས་ཀྱི་དཔུང་གཞིའི་ཡིག་ཆ་གཙ་བོ་ནི། བོད་ཀྱི་དག་ཡིག་དང་། ལྷམ་རྟགས།
བརྟ་རྟིང་། མིང་གི་ནམ་གྲངས། ལེགས་སྦྱར་དང་བོད་སྐད་ཤན་སྦྱར་བཅས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་གསལ་བའི་
མིང་བརྟ་དང་དེའི་མཆན་འབྲེལ་ནམས་ལས་བདུས་ཤིང་། དེ་མཆུངས་ཚུམ་རིགས་གཞན་དག་ནང་
དུ་གསལ་བའི་མིང་རྒྱུད་དང་། ཆོག་ཆོག་གྲུབ། གཏམ་དཔེ་ཁག་གཅིག་ཀྱང་བདུས་ཡོད། རིག་
གནས་ཀྱི་མིང་བརྟའི་དཔུང་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ནི། ཚུམ་ཡིག་དང་། ཡོ་རྒྱུས། ས་དཔུང་བཅས་ལས་
བདུས་པར་མ་ཟད། ད་དུང་རིག་གནས་ཁག་གཅིག་ཅུ་དུ་བརྟན་ཏེ་ཟབ་འཇུག་བྱས་ཡོད། དཔེར་
ན། སྐར་ཅིས་སྐར་ལ་བཅི་གཞིའི་གོ་དོན་ཡོད་ལ། ཇི་ལྟར་བཅི་ཚུལ་ཡང་ཡོད་པ་དང་། གས་
རིག་སྐྱན་དཔུང་སྐར་ལ་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཡོད་ལ། བད་བཅོས་ཐབས་སྐར་གྱི་ལག་ལེན་
དངོས་ཤིགས་ཀྱང་ཡོད། ཆད་མའི་སྐར་ལ་རྒྱ་དཀར་ནག་ནས་བསྐྱར་བའི་ཆད་མའི་རིག་གཞུང་
ལས་བདུས་པ་ཡོད་ལ། བོད་རང་གཞུང་གི་བསྐུས་བྱ་དང་། རྟགས་རིགས། རྩོ་རིགས་བཅས་ལས་
བདུས་པ་འདྲ་ཡོད། བར་དོན་རིག་པའི་མིང་བརྟ་ནི་སྟན་དང་ད་ལྟའི་ཡིག་ཆའི་ཁྲོད་དུ་ཤིན་ཏུ་ཁྲབ་
ཆེ་བས། འདིར་རིག་གནས་ནམས་ལས་དམིགས་སུ་བྱེ་ཞིང་གཙ་གནད་དུ་བཟུང་སྟེ་གཞུང་ཆེན་དག་

གི་འགྲོ་སྤྱོད་དང་བསྐྱུ་པར་བད་ཅད་མང་ཙམ་ཞིག་བདུས་ཡོད། རྟོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཅན་གྱི་མཛེན་བཅོམ་གྱི་མི་རྒྱུ་དང་བཞིག་བདུས་ཡོད། ཆིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་བཀའ་གཤམ་དང་ཡིག་ཆ་དང་ཉམ་པའི་གཞུང་ཡིག་དང་། གཞུང་ཞབས་དཔོན་རིགས་ཀྱིས་བཞོལ་བའི་མིང་ཆོག་ཁྱད་པར་ཅན་རྣམས་ཀྱི་འོས་བསྐྱུ་གྱིས་བདམས་ནས་བདུས་ཤིང་། བཟུང་དང་དེ་དག་ལ་མཆན་འབྲེལ་ཡང་བདུས་ཡོད། གཞན་ཡང་བོད་ཀྱི་ཡུལ་སྤྱོད་གོམས་གཤིས་དང་ལག་གིས་བཟོ་ལས། ཡོ་བྱད་གོས་རྒྱན། བཟོ་ཅལ་འཇུགས་རྒྱན། དབྱ་ཁལ་མངག་གཞུག་ བོགས་བུན་བསྐྱོ་གཡར་བཅས་ལ་བཞོལ་རྒྱུ་སྤྲད་དང་། དེ་མིན་རག་རྒྱན་དུ་ཁྱབ་པ་ཙམ་ལས་ཡིག་ཆའི་ཁྲིད་དུ་མི་རྒྱུང་བའི་བཟུང་རྣམས་དམངས་ཁྲིད་ཀྱི་རག་ལས་བདུས་ཏེ་བཞོད་ཡོད། ས་ཁལ་སོ་སོའི་ཡུལ་སྤྲད་དང་། བཅིངས་འགྲོལ་བཏང་བའི་རྒྱུ་གསར་དུ་བསྐྱར་བའི་མིང་བད་རྣམས་རྒྱུ་ཟད་ཙམ་ལས་བདུས་མེད།

ཡུང་དབྱང་འགྲོ་བུ་སྐོ་མཐུན་གྱི་བུམས་བཅའི་བྱགས་འཁྲར་འོག 《བོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ》ཙམ་སྒྲིག་གི་ལས་རྟོན་དེ་ ༡༩༥༩ ལོར་བསྐྱར་དུ་འགོ་བཙུགས་ཤིང་། ཡོ་དེའི་ཆ་བཟུང་པར་རྒྱལ་ཁབ་མི་རིགས་རྟོན་གཙོད་ལྷན་ཁབ་དང་རྒྱལ་ཁབ་དབེ་སྐྱུ་ཅུས་ཀྱིས་གཙོ་རྒྱུང་གནང་འོག་ཁྲིད་དུ་བཟུང་ཙམ་སྒྲིག་ལས་རྟོན་གྱི་བཞུགས་མལ་ཁྲོས་ཆོགས་བསྐྱུ་ཏེ་འགོ་བཟུང་ཆོ་རྒྱུད་བཙུགས། སི་ཁྲིན་ཞིང་ཆེན་མི་རིགས་རྟོན་གཙོད་ལྷན་ཁབ་གི་ཀྲུ་རེན་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་ཤིང་འགོ་བཟུང་ཆོ་རྒྱུད་གི་ཆོགས་གཙོ་བོ་བསྐོ་གཞག་གནང་། ཁྲིད་གིས་ཆོ་རྒྱུད་ཡོངས་ཀྱི་སྐོ་མཐུན་རྣམས་ལ་འགོ་བཟུང་མཛད་དེ་ཙམ་སྒྲིག་གི་ལས་རྟོན་སྤེལ། ༡༩༥༩ ལོར་《བོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ》(བསམ་འཆར་གྱི་བྱེད་མ་ཡིག)》པར་དུ་བསྐྱུ་། དེ་མང་གཞིར་བཞག་སྟེ་གསལ་སྟོན་དང་བཅས་སྒྲིག་བྱས། ཡོ་ལྷོ་འི་རིང་ལ་བོད་དང་རྒྱ་རིགས་སྐོ་མཐུན་རྣམས་ཀྱིས་སྐྱུ་མང་དུ་འབད་བཅུན་བྱས་ཏེ་ཆོག་མཛོད་ཀྱི་ནང་རྟོན་ཁར་ལས་སྐྱུ་སྐྱུ་ཆོགས་པ་དང་སྐྱུ་ཆད་ཀྱི་ཆེ་མཐོར་བཏང་ནས་གཞི་ཅའི་ཐོག་སྐྱུ་དབགས་ཀྱི་དམིགས་ཆད་དེ་འབྲུབ་བྱུང་བ་བྱུང་།

དེ་བའི་དེ་ཙམ་སྒྲིག་བྱེད་སྐབས་མི་རིགས་དབེ་སྐྱུ་ཁབ་དང་། སི་ཁྲིན་ཞིང་ཆེན་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སྟེེ་ བོད་སྐད་སྐྱོ་ཆོགས་ཆད་རིག་ཁབ་། ཡུང་གི་སྐྱོ་ཆོགས་ཆད་རིག་ཁབ་གི་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སྟེེ། ཡུང་དབྱང་མི་རིགས་སྐབ་ལྷ་ཆེན་མོ་སྐགས་མི་རིགས་སྐབ་ལྷ་ཆེན་མོ་ཁག་

ལ། མི་ཁྱོད་མི་རིགས་དཔེ་རྒྱན་ཁང་། ཁྱོད་དུ་ཆོད་རིག་ལག་ཅེས་སྒྲིབ་བྱ་ཆོད་མོ། མི་ཁྱོད་
 ཞིང་ཆོད་བྱི་དཀར་མཛེས་དང་རྩ་བ་ཤོད་རིགས་རང་སྤྱང་ཁུལ་གཉིས་བཅས་དང་། ཤོད་
 རིགས་ཀྱི་མཁས་དབང་བྲགས་ཅན་ཆོད་ཅན་ཞུམ་བུ་དང་དང་། སྤང་དཀར་སྒོ་བཟང་ཕྱིན་ལས།
 དམུ་དག་བསམ་གཏན་ནམས་ཀྱིས་དབྱུས་ཚར་ཆོད་པོས་མི་རང་དང་རིགས་རམ་གནང་བུ་དང་།
 འདིར་ང་ཚོས་ལས་ཁུངས་དེ་ནམས་དང་མི་སྣ་དེ་དག་ལ་སྤྱིང་ཐག་པ་ནས་གྲུས་པ་ཆོད་པོས་.....
 ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བྱ་ཡིན།

ཆོག་མཛད་ཆོད་མོ་འདི་ཉིད་ནི་རིག་གནས་མཐུན་དག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ཁར། ཚུམ་
 གྲིག་མཁན་ནམས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ལ་ཆད་གཟུང་ཡོད་ཀྱིན་དེབ་འདིའི་ནང་སྤྱིན་དང་ནོར་འཁུལ་མི་...
 ཉུང་བ་ཞིག་ཡོད་པས་བས་བྱ་ཆེའི་སྒྲིག་པ་པོ་ནམས་ཀྱིས་སྤྱིན་པ་མཛད་དང་ནོར་བཅས་མཛད་.....
 རིགས་ཞེས་ང་ཚོས་སྤྱིང་ནས་གསལ་བ་འདེབས་པ་ལགས།

《ཤོད་བྱ་ཆོག་མཛད་ཆོད་མོ》ཚུམ་གྲིག་ཆེ་བུ་གིས།

༡༩༨༥ ལོའི་ཟླ་ ༡༡ པར་ཤེ་ཅན་དུ་བྲིས།

ཆོག་མཛད་འདི་ 1985 ལོར་དཔེ་རྒྱན་བྱས་པ་ནས་བཟུང་ཐུག་ཕྱིར་པར་ཐངས་གཉིས་.....
 བརྒྱུ་ཤེ་ཁྱོད་བརྒྱུས་དེབ་ཆ་ཆང་ཁྱི་གཉིས་བཏོན་ཡོད་པ་ནམས་ལུན་རིང་མ་སང་བར་ཆང་...
 མ་སྒྲུས་གཟིགས་གནང་བ་མ་ཟད། 1987 ལོར་ལུ་ལུས་ཀྱང་བྱ་དགའི་ནང་གསེས་སྐད་ཡིག་
 བྱ་དགའ་རིས་པ་དང་པོ་འང་ཐོབ་ཡོད། གྲོག་པ་པོ་ནམས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་སྤྱོད་ཆེད་འདི་གའི་
 དཔེ་རྒྱན་ཁང་གིས་དེ་སྔ་དེབ་སྤྱད་སྤྱད་བར་གསུམ་དུ་བྱེ་བའི་དེབ་ཆད་ 16 དེ་དེབ་ཆད་ 32
 རྒྱུང་བ་སྤྱད་སྤྱད་གཉིས་ལུ་བརྒྱགས་ཐོག་གཟིགས་སྤྱོད་གནང་མཁན་ཆེའི་དགོངས་འཆར་ལྟར་...
 ཡིག་ནོར་ཁ་གས་དང་ཐ་སྤྱད་རེ་གཉིས་ཀྱང་དག་བཅས་བྱས་ཡོད།

༡༩༩༣ ལོ་ཟླ་ ༤ རེས་བཟང་ལ།

ཐུང་གཞི།

《པོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་(པས་མ་འཆར་བྱ་བྱེད་མ་ཡིག)》འདི་ནི་《པོད་ཀྱི་སྐད་གཉིས་གན་སྐད་ཀྱི་པར་འབྲེལ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་》ཡི་མ་ཕྱི་སྟེ། མི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་མི་རིགས་དོན་གཙོད་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་དང་ཞིང་ཆེན་རིག་གནས་རྩས་ཀྱིས་ཐོས་གཞི་བརྟན་པ་ལྟར་རྒྱལ་ཁབ་མི་རིགས་དོན་གཙོད་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་དང་རྒྱལ་ཁབ་དབུ་ཕྱོན་རྩས་ཀྱིས་ཐོས་གཞི་བཅད་དེ། 《པོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་》ཡི་ཙམ་སྒྲིག་ཚུལ་གིས་མི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ཙམ་འཇུགས་བྱས་ནས་སྐར་ལས་ཀྱི་མཆོམས་བཞག་སྐབས་འཕྲོ་ལུས་པའི་བཞི་ཆ་གཅིག་ཙམ་ལ་ལེགས་སྒྲིག་བྱས་ཤོག ལེགས་འབྲུག་བྱེད་པ་དང་ཆབས་ཅིག་པར་དྲ་བསྐྱར་པ་ཞིག་ཡིན།

མ་ཕྱི་ཙམ་སྒྲིག་ལས་ཀྱི་དེ་དུས་རབས་ཕྱེད་ཙམ་རིང་ལ་འགྲོ་ལམ་དཀའ་ཆགས་ཆེ་ཞིང་ཀྱག་ཀྱོག་མང་པོ་ཞིག་བརྒྱན་ཡོད། གྲུང་གོ་གྲང་ཁམ་ཏང་གི་འགོ་བཙུག་འོག་དང་། རྒྱ་མཐུན་ཏང་ཞུན་མིང་དང་གྲང་དབྱང་དང་ས་གནས་ཀྱི་འགོ་བཙུག་དག་གི་བྱམས་བཅའི་ཐུགས་ཁུར་རང་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོག་མཛོད་འདི་ལི་ཙམ་སྒྲིག་ལས་ཀྱི་སྐར་གས་ཡོང་རྒྱུ་དང་། མ་ཕྱི་པར་བསྐྱར་བྱེད་རྒྱུ་ལས་ཀྱི་གཞི་ནས་སྐབ་ཐབ་པ་བྱུང་། འདི་ནི་རང་རྒྱལ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་དེང་རབས་རིག་གནས་འཇུགས་སྐྱར་ནང་གི་དོན་ཆེན་ཞིག་རེད།

སྐར་ ༡༩༨༥ ལོ་ནས་བཟུང་པོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་ཆེད། ངས་པོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ཞིག་བྲིས་ནས་རྒྱ་པོད་ཀྱི་རིག་གནས་བརྗེ་རིས་བྱེད་རྒྱུ་ལོ་བྱང་ཅིག་ཡོང་རྒྱུ་མཇམས་ཐག་བཅད་པ་ཡིན། དང་ཐོག་ངས་པོད་ཡིག་རྒྱུངས་ཤིང་། དེ་རྗེས་ལས་ཐོགས་རྣམས་དང་ལྷན་ཅིག་དྲ་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ཁྲལ་ཆིང་རྒྱལ་རབས་ནས་བཟུང་པར་དྲ་བསྐྱར་པའི་པོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་འཛལ་བསྐྱེད་དང་འབྲེལ་བྱེད་རྒྱལ་ཁབ་དྲ་བསྐྱར་པའི་པོད་ཡིག་དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་བསྐྱར་ནས་བེད་སྤྱོད་བྱས་པ་དང་། རྒྱ་ཆོག་སྐྱོང་པར་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་ལ་མནར་གཙོད་གཏོང་བའི་སྐབས་སྐང་རྒྱན་འཁྱོངས་ལུན་རིང་བྱས་པར་བརྟེན་རི་འགོག་དམག་འཁྲུག་གི་དུས་མཇུག་དྲ་པོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཀྱི་མ་ཕྱི་ཞིག་ལེགས་འབྲུག་བྱེད་པར་ཁྱོད་བརྗོལ་དེ་བཅུ་ཐམ་པ་ཡོད།

[illegible]

གཉིས་ལྷག་ཙམ་བྱས་ཆེས་ཆེག་མཛད་འདི་འི་ངོ་ཙོ་ལགས་པཅོས་གང་འཆམས་བྱུང་བས། མཐར་ཐ་
སྟོང་གི་ཡར་ཉེ་བ་ཞིག་བྱུང་ནས་ད་ཡོད་ཀྱི་གཞི་ཁྱོན་དང་སྒྲིག་སྒྲུང་ས་འདི་ཐོག་མར་ཆགས་སང་།

“རིག་གནས་གསར་བ་ཆེ་ཆེན་པོ་འི་སྐབས། ལིན་པོ་འོ་དང་“མི་བཞི་ཤོག་ཁག”གིས་འགྲོག་
སྟེན་དང་གཏོར་བཟླག་བཏང་བའི་སྟེན་གྱིས་ཆོག་མཛད་ཀྱི་ལས་ཀ་དེ་ཡུན་རིང་མཆམས་འཛོག་བྱེད་
དགོས་བྱུང་། ༡༩༥༥ ལོའི་དབྱེད་དུས་ལྷ་ཀྱལ་ཁབ་དཔེ་སྟེན་ཅུས་ཀྱིས་འབྲེལ་ཡོད་པོད་ཡིག་ལས་ཀ་
བྱེད་མཁན་བརྩམ་ནས་ཅུ་མ་སྒྲིག་གི་ལས་དོན་དེ་ཁྱེན་དུ་འུ་སྟེར་གས་བྱེད་ཅིས་བྱས་ནས་ཆེ་བ་
གསུམ་བཞི་ལས་མ་སང་བར་མི་སྣ་རྣམས་ཡང་བརྩམ་ཁ་འཕྲོར་སང་། ན་ནིང་ལོ་མཁུག་དུ་ངས་སྟོ་
མཐུན་ཏིང་ཞེས་མིང་དང་སྟོ་མཐུན་སྟེང་དབྱི་ལ་ཡི་གེ་བཏང་ནས་རང་གི་འེ་འདུན་ལྷས་པ་དེར་སྟོ་
མཐུན་ཏིང་ཞེས་མིང་དང་། སྟོ་མཐུན་སྟེང་དབྱི་དང་སྟོ་མཐུན་ལྷུ་རྣམ་གསུམ་སྟེ་འཕམ་
མཆན་བཏོད་མཆུབ་སྟེན་གནང་བ་རེད། འདི་ལོ་ཆེ་བ་གཉིས་པར་ཀྱང་དབྱུང་འབབ་ཕྱོགས་གཅིག་
བྱུར་བུ་དང་ཀྱལ་ཁབ་དཔེ་སྟེན་ཅུས་ཀྱིས་དོད་ཀྱི་གཉིས་ཤམ་སྟུར་གྱི་བཟོ་འབྲེལ་ཆོག་མཛད་
ཆེན་མོ་ཡི་ཅུ་མ་སྒྲིག་ལས་ཀ་སྟེར་གས་བྱེད་སྟེ་ཀྱའི་གནད་དོན་སྟོར་སྟོ་མཐུན་ཏིང་ཞེས་མིང་ལ་སྟེན་
མང་ལྷས་ཡོད་ཅིང་། སྟེན་མང་ནང་མི་ཁྱོན་ཞིང་ཆེན་མི་རིགས་དོན་གཅོད་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་
ཆོག་མཛད་ཀྱི་ཅུ་མ་སྒྲིག་ལས་ཀ་དངོས་ཀྱི་འགན་འཁུར་གྱུ་དང་། མི་ཁྱོན་ཞིང་ཆེན་དང་། པོད་
རང་སྟེང་སྟེང་ས། ཀན་ལྷུ་ཞིང་ཆེན། མཆོ་སྟེན་ཞིང་ཆེན། པེ་ཅིན་མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་
བཅས་འབྲེལ་ཡོད་སྟེ་ཁག་ནས་པོད་ཡིག་ཆུ་ཆད་མཐོ་ཙམ་ཡོད་པའི་སྟོ་མཐུན་བརྩམ་ཏི་ཅུ་མ་
ལས་འགན་འཁུར་གྱུ་ཀྱང་དབྱུང་དང་། པོད་སྟེང་ས། མཆོ་སྟེན། རུབ་བྱུང་། ལྷོ་རུབ་བཅས་མི་
རིགས་སྟུང་བྱ་ཆེན་མོ་ལྷ་པོ་ས་སྟེན་སྟེན་ལག་གཅིག་ལྷ་དག་གཏོར་གྱི་ལས་འགན་ཁུར་ཏི་
ཆོག་མཛད་འདི་སྟེ་ཙམ་པར་དུ་བརྩུན་སྟུང་པ་བྱེད་དགོས་ཞེས་བཏོན་ཡོད། ད་ལོ་ཆེ་བ་ལྷ་པར་
ཀྱལ་ཁབ་མི་རིགས་དོན་གཅོད་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་དང་། ཀྱལ་ཁབ་དཔེ་སྟེན་ཅུས་ཀྱི་འགན་འཁུར་
སྟོ་མཐུན་གྱིས་ཁྱེན་དུ་འུ་སྟེར་གས་ཀྱི་ཆོག་མཛད་ཆེན་མོ་ཅུ་མ་སྒྲིག་ལས་ཀ་ཀྱི་བཞུགས་མེད་ཆོགས་
འདུའི་གཅོད་འགན་བཞེས་པར་མ་ཟད། འགྲོ་བུ་ཆོ་རྒྱུད་བཞུགས་ནས་ད་ལྟ་ས་གནས་ཁག་ནས་ཁྱེན་
དུ་འུ་སྟེར་མེད་པའི་སྟོ་མཐུན་རྣམས་ལ་འགྲོ་བུ་ཆོ་རྒྱུད་མཛད་དེ་བྲེལ་ཟེང་ཆེ་བའི་ངང་ཅུ་མ་སྒྲིག་བྱེད་ལུས་
ཡིན། འཆར་གཞི་ལྟར་བྱས་ན། ལོ་གསུམ་གྱི་ནང་དུ་མང་ས་འདིར་པར་དུ་བརྩུན་པའི་མ་གྱི་དེ་མང་
གཞིར་བྱས་ཏི་ཕྱོགས་མཐུན་དག་ནས་བསམ་འཆར་བརྩམས་ཆེས་སྟོང་གསལ་དང་བཟོ་བཅོས་ཀྱག་ཀྱ་
དང་། ཆོག་མཛད་དངོས་སྟེ་པར་དུ་བརྩུན་ཆེས་ཀྱལ་ཁབ་ནང་ཁུལ་གྱི་སྟོག་མཁན་རྣམས་ལ་ཡན་

གྲགས་ཆེ་ཙམ་ཡོང་བ་དང་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་ཆབ་སྲིད་དང་རིག་གཞུང་གི་ཤུགས་སྒྲིན་ཡག་ཙམ་ཡོང་བ་
 བྱེད་རྒྱུ་རེ་བ་ཡོད། ཆད་གཞི་དེར་སློབས་པ་བྱེད་པར་ཕྱིན་ཆད་ཀྱི་འབད་བཙོན་ལ་རག་ལས་ཡོད།
 འདས་ཟིན་པའི་མི་སྡེ་ལ་བཅུ་འཛམ་དབྱེད་དུ་ཕྱིན་ཆད་ཉིན་མཆན་དབྱེར་མེད་
 ཏུ་དཀའ་ངལ་བརྒྱབ་པ་ནམས་སྒྲོ་ལུ་ཏུ་འཆར་གྱིན་འདུག དེ་ཡང་དང་ཕྱག་ནས་མ་ཕྱི་ཙམ་སྒྲིག་
 ལས་ཀར་ཞུགས་པར་མ་ཟད། ད་ལྟ་སྤར་བཞིན་བོད་ཡིག་གི་ལས་ཀ་བྱེད་མཁན་སྡོ་མཐུན་ནི་ཀྱུ་
 ལེ་ཉན་དང་། ཅིན་མེང་། ལང་དབྱི་རུན་གསུམ་རང་ཡིན། བཅོངས་འཁྲུལ་བཏང་རྒྱུ་བཙོན་
 བཙོན་གཏན་འབབས་ཀྱི་ལས་ཀར་ཞུགས་ཐོག ལྷ་སར་ལྷན་ཅིག་ཏུ་མ་ཕྱི་དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་
 འཛོལ་བསྟར་དང་། ཡིག་ཆ་སྒྱུར་བ། ཡིག་ཆ་རྩོམ་སྒྲིག་བཅས་བྱས་པར་མ་ཟད། ད་ལྟ་སྤར་བཞིན་
 ཆིག་མཛད་འདིའི་དོན་ཏུ་འབད་བཙོན་ལྟོད་མེད་བྱེད་མཁན་སྡོ་མཐུན་ནི། ཏུང་ཤན་མིང་དང་།
 དབྱང་ཁེང་མེ། ཏུ་ལྷན་མོ་གསུམ་རང་ཡིན། བོད་རིགས་མཁས་ཆེན་ནང་ནས་ལྷ་སར་མ་ཕྱི་
 རྩོམ་སྒྲིག་ལས་ཀར་འབད་བཙོན་གནང་ཞིང་། ད་ལྟ་ཡང་རྩོམ་སྒྲིག་ལས་ཀར་ཞུགས་མཁན་
 མཁྱེན་རབ་འོད་གསལ་ལུད། མ་ཕྱི་ལས་ཀར་ཞུགས་སྤྱང་མཁན་ངག་དབང་ཀུན་དགའ་དང་།
 ལུའེ་ཐིང་ལུན། བཅོངས་འཁྲུལ་བཏང་རྒྱུ་ལྷ་སར་མ་ཕྱི་འབྲེལ་བཤད་འབྲི་མཁན་སྡོ་བཟང་རྩོ་
 རྒྱུ། འབྲེལ་བཤད་བྲིས་ཆར་རྒྱུ་གདན་ལྷན་ཁེན་ཏུ་ཕེབས་ནས་ཞུ་དག་གནང་སྟེ་ཆིག་
 མཛད་མཆམས་འཛོག་བྱེད་དགོས་བྱུང་ནས་བོད་ཏུ་ཕྱིར་ལོག་ཡོངས་པའི་སྡོ་བཟང་ཐུབ་དབང་
 དང་། གཞན་ཡང་ལྷག་བསམ་ནམ་དག་གི་སྡོ་ནས་ཆིག་མཛད་འདིར་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་མཁན་བོད་
 རིགས་ཤེས་ཡོན་ཅན། དཔེར་ན་ལྷང་ཅན་བསྟན་ནམས་རྒྱལ་པོ་སོགས་ནི་སྡོ་རྒྱུ་ལྷན་ཏུ་ལས་
 འདས། དོན་མཐུན་ཁྲིགས་རྒྱུང་ཐར་ཐོར་སོང་། བཤེས་གཉིན་ཆན་རབས་རིམ་གྱིས་འདས། ཐོག་
 མའི་སྡོ་དོན་མ་གྲུབ་པས། ཡིད་ལ་བྱན་བཞིན་སྒྲི་སྤང་ཆེ། ཡིན་ན་ཡང་ད་ལྟ་རྒྱལ་ཡོངས་ས་
 གནས་ཁག་གི་བོད་ཀྱི་སྤྱང་ཡིག་ལས་བྱེད་ནམས་ཀྱིས་ཏང་གི་འབྲོང་སྒྲུལ་དང་ལེན་ཞུས་ཏེ་ལྷན་ཅིག་
 ཏུ་འཛུགས་ནས་མཐུན་སྒྲིལ་འཐབ་འཛོང་དང་ཐུན་མོང་འབད་བཙོན་གནང་གིན་ཡོད་སྟབས།
 《བོད་ཀྱི་ཆིག་མཛད་ཆེན་མོ་》ཡིགས་འབྲུབ་ཐུབ་པའི་རེ་བ་ཆེ་བས་ན། ཁོ་ན་དགུ་བཅུར་སློབས་ཏེ་
 བའི་ཆད་པོ་བདག་ལ་དགའ་སྒྲོ་དབག་མེད་སྒྲིས་པར་མ་ཟད། ཆིག་མཛད་འདི་ལ་རེ་བཙོན་ཆེན་
 པོ་གནང་བའི་སྟོག་མཁན་ནམས་ལའང་སེམས་གསོ་ཐོབས་པ་ཞིག་ཡོང་རྒྱུ།

གྲང་དབྱི་ལུན་ཀྱིས།

༡༩༧༧ ལོའི་ཟླ་ ༡༠ པར་ཁེན་ཏུ་ཕེབས།

序 言

这部《藏汉大辞典（征求意见稿）》是《藏汉双解大辞典》初稿，经四川省民委和省文化局拟议，国家民委和国家出版局决定，由《藏汉大辞典》编写组组织部分人力，把下马时尚未编完的四分之一加以整编，连同已编部分一并付印的。

初稿的编写，走过了半个世纪艰苦曲折的道路，只有在中国共产党的领导下，在邓小平同志以及中央和地方领导的亲切关怀下，才使这部辞书编写工作的恢复和初稿的付印成为可能。这是我国少数民族现代文化建设中的一件大事。

早在一九二八年，为了研究西藏学问，我就立志写出一部藏汉大辞书，作为交流汉藏文化的工具。首先我自己学习藏文，后又约集同事，搜罗国内自清代以来编印的藏汉辞书，译用国外出版的藏文资料，在旧社会摧残少数民族文化的辛酸岁月里，长期坚持。到了抗战末期，终于写成一部藏汉辞书的蓝本，共十大册。

解放后，一九五一年开始，我们在四川大学和中国科学院四川分院党委领导下，曾几度展开对上述蓝本的修订。一九五八年四川科分院派我率领一个辞典工作组前往拉萨，在西藏自治区党委和自治区筹委直接领导和有关各方面的大力支持下，充实藏、汉族编写人员，打破蓝本规模，扩大收词范围，重新拟订《藏汉双解大辞典》资料收集规划和编写凡例，报请批准实施。

关于书面语，从各种字书、语法注释、诗歌修辞、同义辞藻、医药、历算、封建法典、旧时公文、逻辑推理、古印度语言学和宗教哲

学等古典书籍中选出大量词汇；关于现代语，收集了解放后的新译词汇、地名、谚语、传统生产技术和风俗习惯等方面人民大众口头流行的词汇，时间约经四年，共得八万余条。一九六二年回到成都着手编写，一九六三年辞典工作改由四川省民委和四川省民族研究所领导。一九六四年，中央民委在北京听取了我们的工作汇报，在为辞典召开的座谈会上和中央民委签发的座谈纪要里，肯定了《藏汉双解大辞典》古今兼顾、古为今用的编写方向，制订了增减内容的七项原则，并规定分期交稿，由北京民族出版社出版试印本一千册。按照这些指示，经过两年多的继续努力，全书面貌有所改进，最后收入词目近五万条，初步形成了现有的规模和体例。

“文化大革命”中，由于林彪、“四人帮”的干扰破坏，辞典工作长期停顿。一九七五年春，国家出版局曾经调集有关藏语文工作者准备在成都恢复编纂工作，才过三、四个月，人员旋又星散。去年年底，我给邓小平同志和方毅同志写信，申诉我的愿望，邓小平同志、方毅同志和乌兰夫同志亲自作了批示。今年二月，中央统战部和国家出版局就恢复《藏汉双解大辞典》的编写问题给邓小平同志写了报告，报告中提出，请四川省民委具体负责辞典的编纂工作，由川、藏、甘、青等省、区和北京民族出版社等有关单位抽调藏文水平较高的同志担任编写，由中央、西藏、青海、西北、西南等五个民族学院各承担部分词条的审稿任务，使辞书能早日编完出版。今年五月，国家民委和国家出版局负责同志在成都主持召开了《藏汉大辞典》编纂工作座谈会，并成立了领导小组，现正领导着由各地抽调前来成都的全体同志进行紧张的编辑工作。计划要在三年内，以这次付印的初稿为基础，广泛征求意见之后，进行补充和修订。要求辞典正式出版以后，在国内对读者有较大的帮助，在国外有较好的政治、学术影响。要达到这一标准，还有待于今后的努力。

回想五十年的漫长岁月里，朝斯夕斯，无间寒暑。早期参加蓝本编

写，现仍从事藏语文工作的同志，仅祝维翰、金鹏、王沂暖三人而已。解放后参加修订，在拉萨一同为初稿收集资料、译稿、写稿，现仍为这部辞书努力不懈的同志，仅黄显铭、杨承丕、胡先模三人而已。藏族宿学，除曾在拉萨为初稿尽力，现又奉调前来参加编写的钦饶威色同志外，其余早期参加蓝本工作的阿旺滚噶、隋廷莹，解放后在拉萨为初稿撰写释文的罗桑多杰，撰完释文又应邀前来成都定稿，直到下马才回西藏的洛桑土旺，以及许多热情支持这部辞书的藏族知识界人士，如江金·索朗杰布等，都已先后作古。旧雨零落，老成凋谢，初志待酬，感慨系之！所幸，全国各地藏语文工作者响应党的号召，萃集一堂，团结战斗，共同努力，《藏汉大辞典》成书有期，这不仅使我望九老苍心情十分舒畅，并可告慰一切对辞书寄予殷切期望的读者。

张怡荪

一九七八年十月于成都

ཡིག་ཕྱད་ས།

དང་པོ། ཆིག་མཛད་འདིའི་ཐ་སྟད་ཀྱི་མད་སྟུམ་ཅུའི་གོ་རིམ་ལྟར་ཕྱི་ཚན་བྱེ་ནས་བསྒྲིགས་ཡོད།

ཕྱི་ཚན་མ་མའི་ཐ་སྟད་ཀྱི་ཆོག་བྱིས་དང་པོ་དེ་སྟན་ལ་མིང་གཞི་རྒྱུང་པ་དང་། དེ་ནས་མིང་གཞི་ཉིས་བཅེད་
ཅན། མཚུག་ཏུ་སྟན་འཆུག་ཡོད་པའི་མིང་གཞི་བཅས་གོ་རིམ་ལྟར་བསྒྲིགས་ཡོད།

མིང་གཞི་རྒྱུང་པ་དང་ཉིས་བཅེགས་ཅན་གྱི་ཐ་སྟད་ནམས་པོད་ཀྱི་དབྱངས་ཡིག་གི་གོ་རིམ་ལྟར་བསྒྲིགས་ཡོད།
དབྱངས་ཡིག་འདྲ་བའི་ཐ་སྟད་ནམས་སྟན་ལ་རྩིས་འཆུག་མེད་པའི་མིང་གཞི་དང་། རྩིས་ལ་རྩིས་འཆུག་ཡོད་པའི་
མིང་གཞི་བསྒྲིགས་ཡོད། ཡང་འཆུག་ས་མཐའི་ཐ་སྟད་ནམས་དེ་དང་མཐུན་པའི་རྩིས་འཆུག་ཡོད་པའི་ཐ་སྟད་ཀྱི་རྩིས་
ལ་བསྒྲིགས་ཡོད། དབྱངས་ཡིག་དང་། རྩིས་འཆུག་འདྲིགས་ཅན། སྟན་འཆུག་མགོ་ཅན་བཅས་ལ་ཀ་མད་སྟུམ་
ཅུའི་གོ་རིམ་ལྟར་བསྒྲིགས་ཡོད།

ཐ་སྟད་ས་མའི་ཆོག་བྱིས་གཉིས་པ་མན་གྱི་ཡིག་ཕྱད་ས་ཀྱང་དེ་དང་མཚུངས།

ཡིག་སྟུར་གྱི་སྟད་དོད་ཀྱི་ཡིག་འབྲུ་དང་པོ་བོད་ཡིག་གི་མིང་གཞིར་ཆ་བཞག་དང་། ཡིག་འབྲུ་གཉིས་པ་
མན་གྱི་བོད་ཡིག་གི་རྩིས་འཆུག་དང་མགོ་ཅན་ནས་འདྲིགས་ཅན་ལ་ཆ་བཞག་ ཡིག་མོག་ནམས་དེ་དང་མཐུན་པའི་
བོད་ཡིག་གི་རྩིས་ལ་ཆ་བཞག་བཅས་བྱས་ནས་བསྒྲིགས་ཡོད། དབྱངས་རིང་པོ་དང་དབྱངས་ཉིས་བཅེགས་ཅན་དེ་
དང་མཐུན་པའི་བོད་ཡིག་གི་རྩིས་འཆུག་མེད་པའི་དབྱངས་ཡིག་གི་རྩིས་ལ་བཞག་ནས་བསྒྲིགས་ཡོད། གི་བྱ་སྟུར་
མོག་བོད་ཡིག་གི་གྲུའི་རྩིས་དང་། འབྲང་བྱ་ཉིས་བཅེགས་ཅན་བོད་ཡིག་གི་འབྲང་བྲུའི་རྩིས། ན་རོ་ཉིས་བཅེད་
ཅན་བོད་ཡིག་གི་ན་རོའི་རྩིས་བཅས་ལ་བཞག་ནས་བསྒྲིགས་ཡོད།

གཉིས་པ། མིང་རྒྱུང་ནམས་(མིང་མཐའ་པ་པོ་པ་བོ་མ་མོ་མགས་སྟུར་བཅས་དབྱེ་མིང་གི་དབྱེ་བ་བྱེ་ཡོད།

ཆིག་དང་རིག་གནས་ཀྱི་ཐ་སྟད་ལ་མིང་གི་དབྱེ་བ་བྱེ་མེད། མིང་གི་རྣམ་ཐངས་ནི་བྱེ་བྱེད་ཐ་དང་པ་དང་། བྱེ་བྱེད་
ཐ་མི་དང་པ། བྱེད་གཞིའི་མིང་། བྱེད་ཚས་ཀྱི་མིང་། སྟེ་སྟེ་དང་དེ་སྟེ། ཐངས་ཆོག་སྟེ། ཆིག་རྒྱན། ཆིག་
ཐོགས། རྣམ་དབྱེའི་རྒྱན། འབྲད་སྟེ་བཅས་རིགས་བཅུ་གཅིག་ཏུ་བྱེ་ཡོད།

གསུམ་པ། མིང་གི་དབྱེ་བ་འབྱེད་དགོས་པ་རྣམས་ ①. ②. ③.....ཞེས་དབྱེ་རྟགས་དང་། དོན་གྱི་དབྱེ་བ་
འབྱེད་དགོས་པ་རྣམས་(1). (2). (3).....ཞེས་དབྱེ་རྟགས་བརྒྱུབ་ཡོད་ཅིང་། དོན་གྱི་རྣམ་ཐངས་འགྲེལ་དབྱེ་བ་དབྱེ་
བ་འབྱེད་དགོས་པ་རྣམས་ 1. 2. 3.....ཞེས་དབྱེ་རྟགས་བརྒྱུབ་ཡོད།

བཞི་པ། མིང་གཅིག་དོན་གཅིག་ཡིན་པ་རྣམས་མིང་གི་དབྱེ་བ་དེ་བྱེ་ཡིག་གི་འབྲེལ་བཤད་ཀྱི་སྟན་ལ་བཞོད་
ཡོད་ཅིང་། མིང་གཅིག་ལ་དོན་གྱི་རྣམ་ཐངས་ཁ་གསལ་ཡོད་པ་རྣམས་མིང་གི་དབྱེ་བ་དེ་རྣམ་ཐངས་དང་པོའི་དབྱེ་

རྟགས་ཀྱི་ཐོན་ལ་བཞོད་ཡོད། དཔེར་ན།

ནགས། རྩྱ་མིང་མང་པོ་ཡོད་ས། 名词。树林，森林。

ཉེ་དྲ། 形容词。(1)ཐག་རིང་མིན་པ། 附近，不远。(2)ཁྱི་ཉེ་བ། 亲近，亲密，相好。

ལྷ་པ། བྱ་ཆིག་ནི་ད་ལྟ་བུ་གཙོ་བོར་བྱས་ནས་བཞོད་ཅིང་། གཞུགས་འགྱུར་ཡོད་པ་རྣམས་ཐ་དད་པའམ་
ཐ་མི་དད་པའི་དབྱེ་བ་བྱེ་རྩེས་འདས་མ་འོངས་སྐུལ་ཆིག་གི་རིམ་པ་ལྟར་བསྐྱེགས་དྲེ་ཉིས་འདྲ་བར་བཞོད་པ། བྱ་ཆིག་
གཞུགས་འགྱུར་མེད་པ་རྣམས་ཐ་དད་པའམ་ཐ་མི་དད་པའི་དབྱེ་བ་བྱེ་རྩེས་བསྐྱེགས་པ་ལས་གཞན་བཞོད་མེད།
དཔེར་ན།

ཐོད་པ། (ཐ་མི་དད་པ) བཟད་པ། བཟད་པ། ཐོད། གནས་པ་དང་འདྲུག་པ། 坐，居住，
停留。

བརྟམས་པ། (ཐ་དད་པ) ཐུབ་ཚད་གཏོང་བ། 欺侮，蔑视，轻凌。

བྱ་ཆིག་གཅིག་ལ་ཐ་དད་པ་དང་ཐ་མི་དད་པའི་དབྱེ་བ་ཡོད་པ་རྣམས་ལ་དང་པོ་ཐ་དད་པ་དང་། དྲེ་ནས་
ཐ་མི་དད་པ་བཞོད་ཡོད། དཔེར་ན།

འགས་པ། ①(ཐ་དད་པ) འགས་པ། དགས་པ། ཁྱོས། གཤོག་པ། 劈开，打碎。②(ཐ་མི་
དད་པ) གས་པ། འགས་པ། རང་བཞིན་དུ་འགས་པ། 裂开，破裂。

བྱ་ཆིག་གཅིག་ལ་དོན་མི་འདྲ་བའི་དབང་གིས་གཞུགས་འགྱུར་ཁག་གཉིས་སམ་གསལ་ཡོད་པ་རྣམས་བོད་ཡིག་
གི་ཡང་གི་ ༡. 2. 3.ཞེས་སོ་སོར་དབྱེ་རྟགས་བརྒྱུ་ཡོད། དཔེར་ན།

འཁོག་པ། ①(ཐ་དད་པ) ༡. བཀག་པ། དགག་པ། ཁྱོག། (1)རྒྱ་གཙོ་བོ་བ། 制止，阻拦，
遮断。(2)ཁྱོལ་བ། 反驳，破斥，否定。2. བཞོག་པ། དཞོག་པ། ཁྱོག། (1)འདོན་པ།
拔出，拔掉。(2)སྤྱར་ས་ནས་མར་ལེན་པ། 撕下，剥下。③བདེན་བཞི་མི་རྟག་སོགས་བཅུ་
དྲུག་གི་ནང་གསེས་ཤིག 名词。灭，灭谛。……。

བྱ་ཆིག་གི་འདས་མ་འོངས་སྐུལ་ཆིག་བཅས་བྱེ་བྲག་གི་ཐ་སྙད་བྱས་ནས་འགས་སུ་བསྐྱེགས་ཡོད་ཅིང་། བོད་
ཡིག་གི་ཐོག་ནས་དྲེ་དང་ཐ་སྙད་གཙོ་བོ་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད་པ་ལས་དོན་གྱི་རྣམ་གྲངས་བྱེ་མེད་
ལ་དཔེར་བརྟན་ཀྱང་བརྒྱུ་མེད། དཔེར་ན།

བཟད་པ། ལྷ་པའི་འདས་པ་དང་མ་འོངས་པ།

ཉོན། ཉན་པའི་སྐུལ་ཆིག

བཀག་པ། རྒྱ་གཙོ་བོ་དང་ཁྱོལ་བའི་དོན་དུ་གྲོ་བའི་འཁོག་པའི་འདས་པ།

གས་པ། ཐ་མི་དད་པར་འཇུག་པའི་འགས་པའི་འདས་པ།

བྲུག་པ། ཐ་སྙད་ལ་བྱེ་དང་བྱེ་བྲག་གི་དབྱེ་བ་ཡོད་པ་རྣམས་ཐ་སྙད་བྱེ་བྲག་པའི་འོག་དུ་འབྲེལ་བཤད་བརྒྱུ་
ཐོག་དྲེ་དང་བྱེ་ཐ་སྙད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད། དཔེར་ན།

སྐར་ཆེས། རིག་གནས་རྒྱུ་བུ་ལྡེའི་ནང་གསེས་ཤིག 天文历法。…… 是小五明之一。

མི་མཐུན་དཔེ་ཡང་དག དཔེ་ཡང་དག་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གྱལ། 正异喻。二种正喻之一，……。

ཐ་སྟད་ལ་བྱས་པ་དང་བཟུས་པ་ལི་དབྱེ་བ་ཡོད་པ་རྣམས་ལ་བོད་ཡིག་གི་ཐོག་ནས་བཟུས་པ་དེར་དེ་དང་དེ་
བཟུས་ཆིག་གས་བཟུས་མིང་ཞེས་བཞུགས་ཡོད། དཔེར་ན།

ཡང་ཡོང་། ཡང་ངེ་ཡོང་ངེ་ལྟུང་ཆེག

རྒྱལ་ཆེན། རྒྱལ་པ་ཆེན་པོ་ལི་བཟུས་མིང་།

ཡི་གེ་གདམས་ཅན་རྣམས་ཐ་སྟད་ཀྱི་གྲུ་དྲུ་བཞུགས་ཅིང་། དེ་དག་ཕན་ཚུན་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་གསལ་བཤད་
བཟུས་པ་ལས་འབྲེལ་བཤད་བཟུས་མིང་། དཔེར་ན།

འབྱིན། ཕྱིན་དང་འདྲ།

འབྱེད་བ། འདྲད་པའི་འབྱི་ཚུལ་གཞན་ཞིག

མིང་གཅིག་ལ་ཐ་སྟད་མི་འབྲུ་བ་ཡོད་པ་རྣམས་སོ་སོར་བཞུགས་ཅིང་། བོད་ཡིག་གི་ཐོག་ནས་ཕན་ཚུན་བར་གྱི་
འབྲེལ་བ་བརྒྱབ་པ་ལས་འབྲེལ་བཤད་བཟུས་མིང་། དཔེར་ན།

བྱ་བཞུག བྱ་བྱལ་དང་དོན་གཅིག

ཆངས་པ་ཁྱུན་འཁོར་གྱི་ཟླ། ཆངས་པ་མདུན་ན་འདྲན་དང་དོན་གཅིག

གོ་དོན་ཟུར་དྲུ་ལྟ་དགོས་པའི་ཐ་སྟད་རྣམས་ལ་བོད་ཡིག་གི་ཐོག་ནས་དེ་དང་དེར་ལྟོས་ཞེས་བཞུགས་ཡོད།
དཔེར་ན།

བོད་ཆོལ་བ་གཟུག། ཆོལ་ཁ་གཟུགས་ལ་ལྟོས།

བདུན་པ། མངོན་པ་ཆོད་དང་། རུལ་སྒྲི། རྒྱ་སྒྲི། སྒྲ་སྒྲི། ལེགས་སྒྲར་སྒྲི། བདེ་སྒྲིང་སྒྲགས་སོ་
སོར་(མངོན) (ལེལ) (རྒྱ) (སྒྲ) (ལེགས) (སྒྲིང)བཅས་ཀྱི་གསལ་རྟགས་བརྒྱབ་ཡོད།

བརྒྱད་པ། དོན་གཅིག་ལས་མེད་པའི་མངོན་པ་ཆོད་རྣམས་སྒྲན་ལ་བྱ་ཡིག་གི་ཐོག་ནས་ཐད་སྒྲར་བཟུས་མིང་།
དེ་ནས་དེ་དང་དེ་མི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་བཞུགས་ཡོད། དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཁ་གསལ་ཡོད་པའི་མངོན་པ་ཆོད་
རྣམས་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཞེས་གསལ་རྟགས་བརྒྱབ་པ་ལས་ཐད་སྒྲར་བཟུས་མིང་། དཔེར་ན།

འཇ་སྟེད་མཆོངས། (མངོན) ལྷོགས་མ། 同行止。女友的异名。

ལྷག་ཉལ། (མངོན) (1)སྟལ། 蛇的异名。(2)དོམ། 熊的异名。(3)འབྱེ་བ། 鼯鼠的异名。

དོན་གྱི་རྣམ་གྲངས་རིགས་གཅིག་ལ་གཉིགས་པའི་མངོན་པ་ཆོད་དེ་དག་ནི་རྣམ་གྲངས་དེ་རང་གི་མཇུག་ལ་ལྟེ་
ཆན་གཅིག་ཏུ་བཞུགས་ཏེ་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་བཞུགས་ཡོད་པ་ལས་བྱ་ཡིག་ཏུ་བཟུར་མེད། དཔེར་ན།

ཀླང་ལྟེགས། ཀླང་པ་འཛོགས་ལྟེགས། 足尧，踏脚尧。མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ལ་ཀླང་ཁྱི་དང་།

ཀླང་རྟེན། ལྷགས་ལྟེགས་བཅས་སོ།

དགུ་པ། ལེགས་སྒྲར་སྒྲི་ལྟ་སྒྲིད་དོན་རྣམས་ལ་དབྱེ་རྟགས་()བརྒྱབ་ལྟེ་ཐ་སྟད་ཀྱི་རྒྱུས་ལ་བཞག་ཡོད།
བྱ་ཡིག་གི་ཐོག་ནས་སྒྲན་ལ་དོན་ཟུར་དང་། དེ་ནས་སྒྲ་བཟུར་བཟུས་ཡོད། དཔེར་ན།

བཅོམ་ལྷན་འདས། <ཉག་ལྷན་> བདུད་བཞི་བཅོམ་ཞིང་། ལེགས་པའི་ཡོན་ཏན་དུག་དང་།

ལྷན་པ། ལྷན་ཞིག་གཉིས་ཀྱི་མཐའ་ལས་འདས་པ་ལྟེ་སངས་ཀྱས་ཀྱི་མཆན། 出有坏，世尊。佛

的别号。梵音译作薄伽梵。……。

凡 例

一、本书词条，依藏文字母顺序，分部排列。

各部词条的第一音节，先列单语基，次列复语基，最后列带有前加字的语基。

单、复等语基的各个词条，分别按藏文元音顺序排列。同元音的词条，先列没有后加字的语基，次列有后加字的语基。凡有重后加字“སྒྲ”的词条，都分别列在相应带后加字的词条之后。元音、后加、下加、前加和上加字母，都各按藏文字母顺序出现。

词条第二音节以下的排列次序，亦准此类推。

梵文对音字的第一个字母当作藏文的语基，第二个以下的字母当作藏文的后加字、上加字或下加字处理；反体字排在相应藏文正体字的后面；长元音和复合元音排在不带后加字的相应藏文元音的后面；“ཾ”排在藏文“ེ”的后面；“ཿ”排在“ེ”的后面；“ཾ”排在“ེ”的后面。

二、单词条目（包括有后缀的“བ་པོ་བ་མ་མོ་”等），一般划分词性。复合词条目和专科条目，都不划分词性。词性分为十一类：外动词（པ་དོད་པ་）、内动词（པ་མི་དོད་པ་）、名词、形容词、代词、数词、介词、副词、助词、连词和语气词。

三、词性序码用①、②、③……，义项序码用（1）、（2）、（3）……，义项以下，如须再分，则用1、2、3……等分别标明。

四、词性是一个义项的，写在汉文释义之前；有几个义项的，写在第一个义项的序码之前，如：

ནགས། ཟྱ་ཤིང་མང་པོ་ཡོད་ས། 名词。树林，森林。

ཉེ་པོ། 形容词。(1)ཐག་རིང་མིན་པ། 附近，不远。(2)ཤྱ་ཉེ་པ། 亲近，亲密，相好。

五、动词，以现在式为主条带头，有时态变化的，注明词性之后，按照过去、未来、命令等次序排列，而后用“||”隔开；动词没有时态变化的，只注词性说明，如：

ཐྱུད་པ། (པ་མི་དོད་པ་) བཟུང་པ། བཟུང་པ། ཐྱུད། གནས་པ་དང་འདུག་པ། 坐，居住，
停留。

བརྟུགས་པ། (པ་མི་དོད་པ་) ཐུབ་ཆོད་གཏོང་པ། 欺侮，蔑视，欺凌。

同一动词具有外动和内动者，先列外动词，后列内动词，如：

འགས་པ། ①(པ་མི་དོད་པ་) བགས་པ། དགས་པ། ཁྱི། གཞོག་པ། 劈开，打碎。②(པ་མི་དོད་པ་) གས་པ། འགས་པ། རང་བཞིན་བྱ་འགས་པ། 裂开，破裂。

同一动词因意义不同而有两种以上时态变化者，用藏文序码？、？、？、……分别标明，如：

འཁོག་པ། ①(པ་མི་དོད་པ་) ？. བག་པ། དག་པ། ཁྱི། (1) ཐུག་གཅོད་པ། 制止，阻拦，遮断。(2) ཁྱི་པ། 反駁，破斥，否定。？. བཞོག་པ། དག་པ། ཁྱི། (1) འདོན་པ། 拔出，拔掉。(2) ཐུར་ས་ནས་མར་ཁེན་པ། 撕下，剥下。②བདེན་བཞི་མི་རྟག་མགས་

བཅུ་དྲུག་གི་ནང་གསེས་ཤིག 名词。灭，寂灭。……。

动词的过、未、命式，另立副条，只用藏文说明与主条的关系，不再分义项，也不加例句，如：

བཅུད་པ། ལྷ་པའི་འདས་པ་དང་མ་འོངས་པ།

ཉེན། ཉན་པའི་སྐུལ་ཆིག

བཀག་པ། ལྷན་གཙོད་པ་དང་སྐུལ་པའི་དོན་དུ་གོ་བའི་འགོག་པའི་འདས་པ།

གས་པ། ཐ་མི་དང་པར་འཇུག་པའི་འགས་པའི་འདས་པ།

六、总条之有分条者，于分条下，除释文外并注明与总条的关系，如：

སྐར་ཆེས། རིག་གནས་རྒྱུ་པ་ལྟའི་ནང་གསེས་ཤིག 天文历法。……是小五明之一。

མི་མཐུན་དཔེ་ཡང་དག དཔེ་ཡང་དག་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གྲུལ། 正异喻。二种正喻之一。……。

详条之有略条者，但于略条下，用藏文注明为××详条之略，如：

ཡང་ཡང་། ཡང་འེ་ཡང་འེའི་བསྐྱུས་ཆིག

རྒྱལ་ས་ཆེན། རྒྱལ་ས་ཆེན་པོའི་བསྐྱུས་མིང་།

异体字，别立条目，不另释文，只注明与正体字的关系，如：

འབྲིན། ཐིན་དང་འད།

འབྲེད་པ། འདྲེད་པའི་འབྲི་རྒྱལ་གཞན་ཞིག

同义语和近义词，均分立条目，仅用藏文说明，不另作解释，如：

བྱ་བདག བྱ་རྒྱལ་དང་དོན་གཅིག

ཆངས་པ་ཀྲན་འཁོར་བྱི་ལ། ཆངས་པ་མདུན་ན་འདོན་དང་དོན་གཅིག

参见条目，直接用藏文注明参见××条，如：

བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ། ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་ཉུས།

七、同义异名的藻饰词、方言、汉语、蒙语、梵文、古字等，分别用(མངོན་)，(ཡལ་)，(གྲི་)，(སྐྱེ།) (ལྷགས་)，(ཉིང་) 等加以标明。

八、同义异名的藻饰词只有一个意义的，先译字面意义，再注××的异名；有几个意义的，不译字面意义，只注××的异名，如：

ཀྲན་ལྷོད་མཚུངས། (མངོན་) ལྷོགས་མོ། 同行止。女友的异名。

ལྟག་ཉལ། (མངོན་) (1)སྐྱུལ། 蛇的异名。(2)དོམ། 熊的异名。(3)འབྲེ་བ། 鼯鼠的异名。

属于一个义项的若干同义异名的藻饰词，集中出现于本义项的末尾，只注明མིང་གི་རྒྱམ་གངས་，

不再汉译，如：

ཀྲང་རྟེགས། ཀྲང་པ་འཛོག་སའི་རྟེགས། 足凳，踏脚凳。མིང་གི་རྒྱམ་གངས་ལ་ཀྲང་ཁྲི་དང་།

ཀྲང་རྟེན། ཞབས་རྟེགས་བཅས་སོ།

九、梵文对音，加< >号，写在词目之后，先译词目，后说明梵音译作××，如：

བཙུམ་ལྷན་འདས། (ལྷག་ལྷན་) བདུད་བཞི་བཙུམ་ཞིང་། ལྷགས་པའི་ཨོན་ཏན་དུག་དང་ལྷན་པ།

མིད་ཞི་གཉིས་ཀྱི་མཐའ་ལས་འདས་པ་རྟེ་སངས་རྒྱུས་ཀྱི་མཚན། 出有坏，世尊。佛的别号。梵音

译作薄伽梵。……。